

Sygn. akt I CSK 2633/22

POSTANOWIENIE

Dnia 11 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z wniosku E.R.

z udziałem S.B.

o zniesienie współwłasności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki

od postanowienia Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze

z dnia 9 listopada 2021 r., sygn. akt II Ca 612/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek wnioskodawczyni o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki postępowania S.B. od postanowienia Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z 9 listopada 2021 r., Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie

i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Jak wskazuje się w judykaturze Sądu Najwyższego uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nawiązuje do instytucji przedsądu, uregulowanej w art. 398⁹ KPC, i stanowi jej dopełnienie. Wynika stąd obowiązek nałożony na skarżącego, polegający na wykazaniu argumentów przemawiających za tym, aby skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. Należy przy tym podkreślić, że spełnieniem tego wymagania nie jest przedstawienie dowolnych argumentów uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania, istotnych tylko w ocenie skarżącego. Dla uzasadnienia omawianego wniosku, ze względu na związek z przedsądem, niezbędne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z 20 października 2005 r., II CZ 89/05). Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Poprzestanie w tym zakresie na sformułowaniu podstaw kasacyjnych i ich uzasadnieniu jest niewystarczające, bo chociaż przy konstruowaniu obu wymaganych elementów skargi argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy bada je na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Jeśli skarżący nie wskazał w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie, to obowiązek ich przedstawienia nie jest

spełniony, choćby dały się one wywieść z uzasadnienia skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 maja 2002 r., II CZ 41/02, z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/1).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącej oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. (w skardze błędnie powołano przepis art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) i uzasadnił tym, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania, przejawiająca się brakiem zdolności procesowej uczestniczki. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że zarówno postępowanie przed Sądem pierwszej instancji, jak i przed Sądem Odwoławczym było dotknięte nieważnością, bowiem uczestniczka co najmniej od 1 stycznia 2016 r. utraciła zdolność procesową, co potwierdzała dołączona do akt sprawy Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze pod sygn. I Ns 167/21 opinia biegłych psychiatrów. Zdaniem autora skargi kasacyjnej sprawność umysłowa uczestniczki znajduje się na poziomie znacznie poniżej przeciętnej (osoba niepełnosprawna umysłowo w stopniu głębokim) co uniemożliwia i utrudnia jej zrozumienie swojej sytuacji procesowej i podjęcie racjonalnej obrony swoich praw. Fakt, iż uczestnika była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika pozostaje zdaniem skarżącej bez wpływu na jej zdolność do wyrażenia swojej woli a tym samym rzetelnej obrony jej praw.

Przesłanka przyjęcia skargi do rozpoznania nie została spełniona.

Zgodnie z art. 65 § 1 k.p.c. zdolność procesową posiadają osoby fizyczne mające pełną zdolność do czynności prawnych, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Autor skargi nie przytacza w jej uzasadnieniu jakiegokolwiek faktu, z którym ustawa wiązałaby utratę przez uczestniczkę pełnej zdolności do czynności prawnych. Nie czyni tego ani w części skargi zawierającej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, ani też w pozostałej jej części. W szczególności okolicznością taką nie jest sam fakt choroby uczestniczki i przebywanie w zakładzie opiekuńczo-leczniczym o profilu psychiatrycznym (art. 65 § 1 k.p.c.). Choroba taka bowiem nie unicestwia zdolności do czynności prawnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1999 r., II UKN 131/99). O utracie zdolności procesowej nie

świadczy też fakt wszczęcia wobec uczestniczki postępowania o jej ubezwłasnowolnienie. W skardze nie wskazuje się, że wobec uczestniczki został ustanowiony doradca tymczasowy ze skutkiem określonym w art. 549 k.p.c. Nie wynika to również z akt sprawy. Nie można zatem uznać, że uczestniczka w trakcie postępowania pozbawiona była zdolności procesowej.

W sprawie nie zachodzi także przesłanka nieważności postępowania spowodowana innymi okolicznościami, w szczególności pozbawieniem skarżącej możliwości działania, którą Sąd Najwyższy ocenia z urzędu przy rozpatrywaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ k.p.c.). Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwiła, a nie tylko utrudniła lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 1999 r., II UKN 174/00, OSNP 2001, Nr 4, poz. 133). Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy, a analizę, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba rozpocząć od rozważenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, a następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, w końcu zaś ocenić, pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 marca 2008 r., V CSK 488/07). Skarżąca od początku postępowania była reprezentowana przez pełnomocników – swojego syna i pełnomocnika profesjonalnego. Autor skargi kasacyjnej nie wskazuje, na jakiegokolwiek uchybienia w sposobie reprezentacji uczestniczki w postępowaniu. Analiza zarówno skargi jak i zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi zatem do oceny, iż zachodzi nieważność postępowania spowodowana niemożliwością obrony praw uczestniczki.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek wnioskodawczyni o zwrot kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym. W postępowaniu

nieprocesowym zasadą jest, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.). Wyjątki od tej zasady wynikają wprawdzie z art. 520 § 2 i 3 k.p.c., Sąd Najwyższy uznał jednak, że w okolicznościach sprawy, biorąc pod uwagę m.in. sytuację osobistą i materialną skarżącej, brak było podstaw do odstąpienia od wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. podstawowej reguły orzekania w przedmiocie kosztów postępowania nieprocesowego.

as]

